

УДК 338

*С. С. Стоянова-Коваль,
д.е.н., професор, професор кафедри обліку і оподаткування,
Одеський державний аграрний університет, м. Одеса
М. О. Варгатюк,
аспірант, Одеський державний аграрний університет, м. Одеса*

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ НАПРЯМОК ІНСТИТУЦІЙНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

*S. S. Stoyanova-Koval
Doctor of Sc. associate professor Odessa State Agrarian University
M. O. Varhatiuk
graduate, Odessa State Agrarian University*

ECONOMIC SAFETY OF THE AGRARIAN SECTOR AS A STRATEGIC DIRECTION OF INSTITUTIONAL REGULATION OF INVESTMENT ACTIVITIES

У статті розглянуто сутність, основні складові економічної безпеки держави та її найважливіші структурні елементи. Висвітлено роль інституціонального інвестиційного середовища в межах здійснення економічної взаємодії між суб'єктами процесів інвестування. Зазначені ключові проблеми інституціонального інвестиційного середовища, яке тісно пов'язане із становленням економічної безпеки. Виявлено негативний вплив на інвестиційне інституціональне середовище за рахунок високого рівня адміністративних бар'єрів та у яких випадках вони себе проявляють. Розглянуті шляхи вдосконалення механізмів захисту прав власності. Наведено негативні наслідки наявності адміністративних бар'єрів для інвесторів та запропоновано комплекс заходів, санкціоновані державою, щодо їх усунення. Зазначено низку умов, щодо активізації участі держави в інвестиційних процесах в Україні. Надано пропозиції щодо формування інституційного регулювання інвестиційної діяльності в аграрний сектор економіки України.

The article considers the essence, the main components of the economic security of the state and its most important structural elements. The role of the institutional investment environment within the framework of realization of economic interaction between the subjects of investment processes is highlighted. The asymmetry of the market information of the state and how it manifests itself is considered. The key problems of the institutionally Investment environment are identified, which is closely linked with the formation of economic security. The link between investments in the agrarian sector and components of economic security of the country is determined. The negative influence on the investment institutional environment due to the high level of administrative barriers and in which cases they manifest themselves. The ways of improvement of mechanisms of protection of property rights are considered. The negative consequences of the existence of administrative barriers for investors are presented and a set of measures authorized by the state for eliminating them is proposed. There are a number of

conditions regarding the activation of state participation in investment processes in Ukraine. Proposals are made on the formation of institutional regulation of Investment activities in the agricultural sector of Ukraine. The function of providing public goods, which is realized by the state, is considered, and causes differences in the government's adoption of economic decisions, investment projects in comparison with other participants in investment processes. The expediency of differentiating the interests of the state and interests of other subjects of investment processes is considered.

Ключові слова: іноземні інвестиції, економічна безпека, національні економічні інтереси, інституційне забезпечення, державне регулювання.

Keywords: foreign investments, economic security, national economic interests, institutional provision, state regulation.

Постановка проблеми. Важливою складовою економічної системи країни є інвестиції. Інвестиційні залучення мають значний вплив на розвиток підприємств, так як впливають на збільшення обсягів виробництва, не створюють кредитових заборгованостей, з'являється можливість додаткових робочих місць. Водночас, перекося в бік іноземних інвестицій та недосконале інституційне забезпечення може негативно відобразитися на рівні економічної безпеки держави. Так при розвитку компаній із значною долею іноземних інвестицій може призвести до створення високої конкуренції, поглинання національних підприємств та монополізації.

Наразі, однією з загроз економічній безпеці у світлі економічного розвитку держави виступає порушення інтересів національних інвесторів і можлива залежність національної економіки від іноземних інвестицій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам економічної безпеки в аграрному секторі займаються такі вчені як Р. М. Безус, Н. П. Дуброва, І.В. Береза, Г.М.Рябенкота, Гришова І.Ю., Галицький О.М., Ніколюк О.В., Дяченко О.П., Наумов О.Б, Шестаковська Т.Л., Шабатура Т.С., Хома І.Б., інші. [1-10]. Проте питанням формування економічної безпеки аграрних підприємств у розрізі інституційного регулювання інвестиційних потоків в аграрній економіці приділено недостатньо уваги.

Цілі статті - визначення зв'язку між інвестиціями в аграрний сектор та складовими економічної безпеки країни, розглянути шляхи вдосконалення механізмів захисту прав власності, що становить основу активізації процесів інвестування у національній агроформуванні.

Виклад основного матеріалу. В сучасних умовах господарювання підприємствам, країни яких знаходяться під впливом кризи, майже неможливо обійтися без інвестиційних залучень. Активізація процесів інвестування у національній економічній системі є безпосередньо пов'язаною зі станом інституціонального середовища, яке або забезпечує нормальне протікання процесів інвестування, або навпаки створює несприятливі умови для здійснення інвестицій. Інституціональне середовище являє собою сукупність економічних, політичних, соціальних, юридичних правил, що утворюють базис для виробництва, обміну і розподілу в масштабах національної економіки, а головну роль у формуванні правил формального характеру, що становлять її основу, відіграє держава [4-6, 9].

Економічна безпека держави – складна багатогранна економічна категорія, структурними елементами якої є: виробнича, демографічна, енергетична, макроекономічна, зовнішньоекономічна, соціальна, інвестиційно-інноваційна, продовольча та фінансова безпека. Можна виділити три її найважливіших елементи:

- економічна незалежність, що означає насамперед можливість здійснення державного контролю над національними ресурсами, спроможність використовувати національні конкурентні переваги для забезпечення рівноправної участі у міжнародній торгівлі;

- стійкість і стабільність національної економіки, що передбачає міцність і надійність усіх елементів економічної системи, захист усіх форм власності, створення гарантій для ефективної підприємницької діяльності, стримування дестабілізуючих факторів;

- здатність до саморозвитку і прогресу, тобто спроможність самостійно реалізовувати і захищати національні економічні інтереси, здійснювати постійну модернізацію виробництва, ефективну інвестиційну та інноваційну політику, розвивати інтелектуальний і трудовий потенціал країни.

Отже, сутність економічної безпеки можна визначити як такий стан економіки та інститутів влади, за якого забезпечуються гарантований захист національних інтересів, незалежність обраного економічного курсу, соціальна спрямованість економічних реформ, достатній оборонний потенціал навіть за несприятливих умов розвитку внутрішніх і зовнішніх процесів. [4,2]

З огляду на це відводиться велика роль інституціональному інвестиційному середовищу, яке являє собою множину правил, що визначають межі здійснення економічної взаємодії між основними суб'єктами

процесів інвестування. Держава є творцем певного кола таких правил, безпосередньо інститутів формального типу, які є закріпленими на законодавчому рівні нормами та правилами, які регламентують протікання процесів інвестування. Інший елемент інституціонального інвестиційного середовища становлять правила неформального характеру (або інститути неформального типу), тобто традиції, стереотипи поведінки, які сформувалися під впливом особливостей національної економічної системи кожної держави [6].

На нашу думку, удосконалення інституціонального інвестиційного середовища, яке тісно пов'язане зі становленням економічної безпеки в Україні, являється необхідністю вирішення державою низки ключових проблем, а саме:

- подолання асиметричності ринкової інформації;
- усунення порушень прав та обмеження інтересів інвесторів через порушення умов контрактів;
- зниження рівня транзакційних витрат при участі в процесах інвестування;
- удосконалення механізмів захисту прав власності;
- скорочення зайвих адміністративних бар'єрів в економіці.

На нашу думку, дана проблема є притаманною для процесів становлення ринку в умовах інституціональної трансформації національної економічної системи, а витрати на її вирішення мають бути понесені державою. В Україні асиметричність ринкової інформації має прояв в наступному:

1) Відсутня доступна, достовірна та відкрита для всіх учасників процесів інвестування інформація щодо потенційного обсягу інвестицій та рівень ринкових цін, що є важливою умовою для ухвалення ними інвестиційних рішень.

Як раніше зазначалося, однією з основних функцій держави в економіці є забезпечення учасників ринку повною інформацією щодо нього з мінімальними витратами і мінімальним викривленням, що підвищує загальну макроекономічну стабільність національної економіки, тому на наш погляд, для активізації інвестиційних процесів в Україні від держави необхідним є комплекс заходів, спрямованих на забезпечення виконання даної функції, а саме: вітчизняне законодавство на достатньому рівні визначає необхідні вимоги і стандарти висвітлення інформації, проте на практиці інвестори змушені стикатися або з відсутністю необхідного виду інформації, або з обмеженим доступом до неї. На сьогодні, завдання держави полягають запровадженні заходів, які спрямовані на усунення обмежень доступу до необхідної ринкової інформації всіх учасників процесів інвестування із залученням всіх можливих джерел (друкованих видань, засобів масової інформації, реклами), що фінансуються за державний кошт, а також заходи адміністративного впливу з боку держави за приховування такої інформації.

2) При ухваленні рішень щодо здійснення інвестування вирішальне значення має доступність інсайдерської інформації.

Використання інсайдерської інформації є результатом асиметрії розподілу інформації щодо ринкового середовища між учасниками процесів інвестування. Для інвесторів негативний фактор становить можливість інсайдерів (осіб, які через службовий стан мають внутрішню, закриту для широкого кола інформацією) здійснювати інвестування і одержувати дохід за рахунок інших учасників процесів інвестування, що не мають такої інформації. Вітчизняне законодавство щодо встановлення заборони на використання інсайдерської інформації є відповідними до міжнародних норм, однак, рівень відповідальності за порушення і методи ідентифікації порушень чітко невизначені. Безпосередньо, має місце недостатньо чітке визначення поняття інсайдерської інформації, відсутнє правове розмежування рівнодоступної та інсайдерської інформації, потребує юридичного врегулювання проблема співвідношення комерційної таємниці та інсайдерської інформації підприємства, окреслення переліку відомостей, що становлять комерційну таємницю господарського суб'єкта. На практиці, інформація, що є формально загальнодоступною, реально є внутрішньою інформацією підприємства, що на наш погляд, потребує державних заходів щодо залучення даних питань у правове поле, а саме чіткого юридичного визначення переліку відомостей, що становлять комерційну таємницю, в тому числі і на ринку цінних паперів, що на сьогодні перебуває за межами правового поля.

Ми вважаємо, що вдосконалення механізмів захисту прав власності, що становить основу активізації процесів інвестування у національній економічній системі України, має здійснюватися за такими напрямками:

1) Подальше вдосконалення законодавчої бази задля усунення фінансових чи організаційних схем, які забезпечують легальні переваги груп спеціальних інтересів в процесах інвестування, що відбиваються у опортуністичній поведінці групи інвесторів; обмежень на доступ до інформації стосовно об'єкта інвестування; незаконних маніпуляцій з голосами держателів акцій. Крім того, на сьогодні законодавча база інвестиційної сфери захищає виключно інтереси інсайдерів, вищого менеджменту, а також органів державної влади та управління, що порушує інтереси інших учасників інвестиційної взаємодії і знижує рівень їх інвестиційної активності.

2) Подальше вдосконалення судочинної системи, яке спрямоване на забезпечення захисту дрібних інвесторів і яка на сьогодні не спроможна в цілому забезпечити захист їх інтересів, зокрема дрібних

акціонерів і вкладників фінансових установ, а їх судові позови щодо захисту своїх прав не призводять до набуття переваг проти інвесторів, що не звернулися з такою заявою.

3) Розробка державних заходів щодо підвищення рівня поінформованості інвесторів щодо своїх можливостей, інвестиційні ризики, перспективи інвестування коштів у певний ринковий сегмент, державної програми щодо підвищення професійної освіти інвесторів. У майбутньому заходи щодо захисту інвесторів варто замінити з державного на індивідуальний рівень.

4) В сфері захисту прав власності політика держави має бути спрямована на розвиток ліквідного ринкового середовища, що надасть можливість сформувати умови для здійснення альтернативних вкладень, а прозорість ринкового середовища становитиме базис зваженості рішень інвесторів. У такому випадку ми матимемо змогу сформувати умови для розумного комбінування доходу та ризикованості вкладень, тобто покращити в Україні стан інвестиційного інституціонального середовища.

На нашу думку, серйозною проблемою, що має в Україні негативний вплив на інвестиційне інституціональне середовище, є високий рівень адміністративних бар'єрів, з якими дуже часто стикаються інвестори. Адміністративні бар'єри являють собою окреслені рішеннями органів державної влади правила, які мають безумовно дотримуватися і є обов'язковою умовою здійснення певного виду діяльності на ринку, і при цьому, запроваджують платежі за бюрократичні процедури, що не завжди поповнюють бюджет. У вітчизняній практиці вони мають прояв у таких випадках:

- при одержанні доступу до ресурсів і правам власності на них, тобто «витрати доступу» [7] (реєстрація підприємства, внесення змін до статутних документів підприємства, набуття права на оренду приміщення, доступ до кредитних ресурсів);

- при одержанні права на здійснення господарської діяльності, тобто витрати «продовження діяльності в межах законодавства» [10] (ліцензування діяльності, реєстрація товарів, сертифікація товарів і послуг);

- в процесі поточної господарської діяльності (санкції за порушення встановлених правил, узгодження ухвалених рішень з контролюючими організаціями, одержання різних пільг).

Для інвесторів негативними наслідками наявності адміністративних бар'єрів є неефективний рівень ресурсовикористання, зростання рівня транзакційних витрат в процесі реалізації інвестиційних проектів, так як змушують сплачувати не за вартість ресурсу, а за право скористатися ресурсом, а також обумовлюють ускладнення застосування інших, більш ефективних методів державного регулюючого впливу. Отже, інвестори зазнають основний тиск не від оподаткування, а від бюрократичних процедур, санкціонованих державою, що примушують інвесторів, нести транзакційні витрати, їх називають «ціна позалегалності», що полягає у сплаті платежів незаконного характеру (хабарів). Інвестори, що змушені зазнавати такого типу транзакційних витрат у вітчизняній економіці, відмовляються від здійснення інвестиційного забезпечення наукомістких і капіталомістких сфер виробництва, так як такі адміністративні бар'єри зумовлюють підвищення рівня відсоткової ставки за кредитами, небезпеку порушення ділових зобов'язань за контрактами, слабого рівня захисту прав власності, перешкоджає участі в процесах інвестування дрібних інвесторів, тобто негативним чином позначаються на інвестиційному та інституціональному середовищі [8].

На нашу думку, у вітчизняній економіці з метою усунення зайвих адміністративних бар'єрів можна запропонувати такий комплекс заходів, що санкціоновані державою:

1) регулювання інвестиційних процесів, використовуючи дієві економічні правила – у вигляді законів. Що має усунути зайве та надати більше свободи інвесторам;

2) зміщення акцентів з процесу контролю наявності та вірності оформлення інвесторами документів щодо поточної інвестиційної діяльності, на здійснення контролю за самою діяльністю та реальною поведінкою інвесторів на ринку;

3) створення дієвого алгоритму відповідальності. Тобто інвестор повинен нести відповідальність адміністративну та економічну не тільки перед державою, а перед іншими учасниками: акціонерами та вкладниками фінансових установ.

4) Посилення відповідальності інвесторів повинне супроводжуватися й посиленням рівня відповідальності держави за порушення прав суб'єктів процесів інвестиційної діяльності в процесі реалізації дозвільних і контролюючих функцій. Державний контроль має бути спрямований на протекцію інтересів всієї множини учасників процесів інвестування і доповнювати ринкові механізми захисту прав інвесторів, без їх дублювання.

5) Максимальне усунення адміністративних перепон і їх заміна іншими способами здійснення регулюючого впливу на інвестиційні процеси спирається в потребу державного реформування судочинної системи як основного дієвого способу вирішення суперечок, що сприятиме налагодженню механізму економічної відповідальності господарських суб'єктів за приватною, а не державною ініціативою.

Висновки. На наш погляд, запропоновані заходи, сприятимуть формуванню в Україні сприятливого інституціонального інвестиційного середовища, що сприяє активізації процесів інвестиційного забезпечення національної економіки. Проте, на нашу думку, досягнення виконання окресленого завдання є можливим виключно за активної участі держави у вирішенні нагальних економічних проблем, тому зростання ролі держави в процесах економічної взаємодії буде в цілому адекватним потребам сучасного розвитку держави.

Інституціональна трансформація національної економіки України, що позначилась у переході від планової економіки до ринкової, зумовила необхідність у зміні діяльності держави, а саме необхідності створення високоефективного управлінського комплексу, що відповідає економічним умовам, що змінилися. На нашу думку, найважливішим завданням має стати визначення адекватних економічних форм впливу на об'єкт управління, що організаційно включає різні інституціональні рівні (державний, регіональний, місцевий), враховуючи взаємодію між суб'єктами управління (держави, що господарюють, громадськими та іншими органами та структурами). Ми вважаємо, що зміни повинні торкнутися форм і методів управлінського впливу, а саме, методи жорстокого, централізованого управління в економічній і, зокрема, інвестиційній сферах мають бути замінені на методи державного регулювання, що характеризуються непрямими способами впливу на керовані об'єкти.

Реалізація державою функції забезпечення суспільними благами зумовлює відмінності в ухваленні державою економічних рішень, програм, інвестиційних проєктів порівняно з іншими учасниками інвестиційних процесів. Це пов'язане з спроможністю держави при здійсненні інвестиційної політики керуватися винятково комерційними мотивами і необхідністю мати більш широкий погляд, порівнюючи в процесі ухвалення рішення суспільну користь від здійснення проєкту із суспільними витратами. Таким чином, цілі держави значно ширше і масштабніше інтересів інших учасників інвестиційних процесів, тому поряд з економічними показниками при реалізації економічної політики в інвестиційній сфері держава зобов'язана брати до уваги параметри соціальної ефективності, що на нашу думку, є важливим для України. З позиції держави вони мають бути більш важливі, ніж, наприклад, строк окупності інвестицій або рівень рентабельності певного проєкту, оскільки безпосередньо позначаються на добробуті суспільства, і впливають на всі макроекономічні процеси в національній економіці.

Активізація участі держави в інвестиційних процесах в Україні, на наш погляд, має супроводжуватися виконанням низки умов, серед яких важливішою є оптимальність державної інвестиційної політики. Полягає в необхідності визначення чітких і однозначних критеріїв оптимальності розглянутих варіантів при визначенні пріоритетів здійснення державної інвестиційної політики в країні, спрямованої на активізацію участі в інвестиційних процесах всіх її суб'єктів (населення, підприємств, банків та інших фінансових інститутів, іноземних інвесторів). Ми вважаємо, що буде доцільно розмежувати інтереси держави та інтереси інших суб'єктів інвестиційних процесів, що дозволить забезпечити державі виконання не лише економічної, але і соціальної функції в національній економіці України.

Література.

1. Гришова, І., Федоркін Д.В. (2017). Концептуальний підхід щодо державного управління екологічною безпекою аграрного виробництва. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*, (6), 161-167. URL: Retrieved із <https://instzak.com/index.php/journal/article/view/53>
2. Галицький О.М. Стратегія удосконалення інноваційно-інвестиційної державної політики щодо розвитку аграрного виробництва в Україні / О.М. Галицький, Ж.В. Дерій // Український журнал прикладної економіки. – 2017. – Том 2. – № 4. – С.6-11
3. Галицький О.М., Шабатура Т.С. **Методологічне забезпечення захисту економічних інтересів інноваційного розвитку суб'єктів аграрного виробництва** / О.М. Галицький, Т.С. Шабатура // Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. – 2017. – №1. – С. 123-131
4. Gryshova I. Yu., Shestakovska T. L. The asymmetry of the resource configuration and its destructive impact on the capitalization of agribusiness / I. Ju. Gryshova, T. L. Shestakovska // *The Scientific Papers of the Legislation Institute of the Verkhovna Rada of Ukraine*. – 2017. – №2. – P.128-133.
5. Gryshova I. Ju., Negodenko V.S., Shestakovska T.L. The methodological principles of determining the level of performance of the functions of the functions of consumerism / I. Ju. Gryshova, V.S. Negodenko, T. L. Shestakovska // *Scientific bulletin of Polissia*. – 2017. - № 3 (11). Ч. 1. – P. 62-67
6. Nikoliuk O., Gryshova I., Shestakovska T. The organic production in the context of improving the ecological safety of production of the food industry / O. Nikoliuk, I. Gryshova, T. Shestakovska // *Food Science and Technology*. – 2017. – Volume 11, №4. – P.103-111
7. Качанівська Ю. І. Економічна безпека сільськогосподарських підприємств Науковий Вісник 1'2015 Львівського державного університету внутрішніх справ с.98-105 URL: http://www2.lvduvs.edu.ua/documents_pdf/visnyky/nvse/01_2015/15kyuibsp.pdf
8. Маркевич К. Л., Позиціонування прямих іноземних інвестицій у системі економічної безпеки України/ Міжнародна економіка та менеджмент: *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право* № 3 (74) 2014. С.91-104. URL: [http://zt.knteu.kiev.ua/files/2014/3\(74\)/uazt_2014_3_11.pdf](http://zt.knteu.kiev.ua/files/2014/3(74)/uazt_2014_3_11.pdf)
9. Стоянова-Коваль С.С., Наумов О.Б. Методологічні контури державного регулювання розвитку та безпеки соціально-економічних систем. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. №6, 2017. С.123-129.
10. Шаульська Г.М. (2018). Сучасні західні управлінські моделі. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*, (3), 111-117. Retrieved із <https://instzak.com/index.php/journal/article/view/1598>

References.

1. Hryshova, I. and Fedorkin D.V. (2017), "Concessional Approach to Public Administration of the Ecological Concerns of Agrarian Production", *Naukovi zapysky Instytutu zakonodavstva Verkhovnoi Rady Ukrainy*, vol. (6), pp. 161-167, available at: <https://instzak.com/index.php/journal/article/view/53> (Accessed 30 Sept 2018).
2. Halyts'kyj, O.M. and Derij, Zh.V. (2017), "Strategy for the modernization of the innovative investment policy on the development of agrarian production in Ukraine", *Ukrains'kyj zhurnal prykladnoi ekonomiky*, vol. 2, no. 4, pp.6-11
3. Halyts'kyj, O.M. and Shabatura, T.S. (2017), "Methodological provision of protection of economic interests of innovative development of subjects of agrarian production", *Naukovi zapysky Instytutu zakonodavstva Verkhovnoi Rady Ukrainy*, vol. 1, pp. 123-131
4. Gryshova, I. Yu. and Shestakovska, T. L. (2017), "The asymmetry of the resource configuration and its destructive impact on the capitalization of agribusiness", *The Scientific Papers of the Legislation Institute of the Verkhovna Rada of Ukraine*, vol. 2, pp.128-133.
5. Gryshova, I. Ju. Negodenko, V.S. and Shestakovska T.L. (2017), "The methodological principles of determining the level of performance of the functions of the functions of consumerism", *Scientific bulletin of Polissia*, vol. 3 (11), no. 1, pp. 62-67
6. Nikoliuk, O. Grushova, I. and Shestakovska, T. (2017), "The organic production in the context of improving the ecological safety of production of the food industry", *Food Science and Technology*, vol. 11, no.4, pp.103-111
7. Kachanivs'ka, Yu. I. (2015), "Economic security of agricultural enterprises", *Ekonomichna bezpeka sil'skohospodars'kykh pidpriemstv*, available at: http://www2.lvduvs.edu.ua/documents_pdf/visnyky/nvse/01_2015/15kyuibsp.pdf (Accessed 30 Sept 2018).
8. Markevych, K. L. (2014), "Positioning of direct foreign investments in the system of economic security of Ukraine", *Mizhnarodna ekonomika ta menedzhment: Zovnishnia torhivlia: ekonomika, finansy, pravo*, vol. 3 (74) , pp.91-104, available at: [http://zt.knteu.kiev.ua/files/2014/3\(74\)/uazt_2014_3_11.pdf](http://zt.knteu.kiev.ua/files/2014/3(74)/uazt_2014_3_11.pdf) (Accessed 30 Sept 2018).
9. Stoianova-Koval', S.S. and Naumov, O.B. (2017), "Methodological outlines of state regulation of development and safety of social and economic systems", *Naukovi zapysky Instytutu zakonodavstva Verkhovnoi Rady Ukrainy*, vol. 6, pp.123-129.
10. Shaul's'ka, H.M. (2018), "Modern Western management models", *Naukovi zapysky Instytutu zakonodavstva Verkhovnoi Rady Ukrainy*, vol. (3), pp 111-117, available at: <https://instzak.com/index.php/journal/article/view/1598> (Accessed 30 Sept 2018).

Стаття надійшла до редакції 20.10.2018 р.